

**ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՀԱՅ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ)
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

Հաստատում եմ
Իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն
Ս.Ա. Բարսյան
ԻՐԱՎՈՒՆԵՐԱԿԱՆ ՏՈՒՏ
ИНСТИТУТ ПРАВА
«04» հուլիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության և Սահմանադրական իրավունքի

Հեղինակ(ներ)՝ Ի.գ.դ., ք. գ. թ., դոցենտ, Հարությունյան Ա. Ռ.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Պետության տեսության արդի հիմնախնդիրները

Մագիստրոսի կրթական ծրագիր՝ 042101.02.7 «Սահմանադրական իրավունք,
պետության և իրավունքի տեսություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7 Իրավագիտություն

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

"Պետության տեսության արդի հիմնախնդիրները" դասընթացը, որը դասավանդվում է մագիստրատուրայում, ուսանողներից պահանջում է հիմնարար գիտելիքներ պետության տեսության բնագավառում: Ակնկալվում է, որ ուսանողները կծանոթանան պետության առաջացման նախադրյալներին և զարգացման ընդհանուր միտումներին: Դասընթացը բաղկացած է ինտերակտիվ / երկխոսական ուսուցման մեթոդների վրա հիմնված դասընթացներից, որոնք ուղղված են ինչպես ուսանողների գիտելիքների հարստացմանը, այնպես էլ նրանց մասնագիտական հմտությունների զարգացմանը:

Ակնկալվում է, որ ուսանողները հաճախեն դասերին եւ պարբերաբար հետազոտական աշխատանքներ կատարեն: Ընթերցանությունը Այս դասընթացի անբաժանելի մասն է. ուսանողները պետք է նախապես ծանոթանան առաջարկվող նյութերին եւ պատրաստ լինեն քննադատորեն քննարկել դրանք դասարանում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Այս դասընթացը "Իրավագիտություն" ուսումնասիրող ուսանողներին ծանոթացնում է պետության հիմունքներին, որոնք անհրաժեշտ են նրանց հետագա ուսուցման եւ մասնագիտական զարգացման համար: Դասընթացը ներառում է թեմաներ, ինչպիսիք են տեսությունը, նրա պատմությունը, կառուցվածքը եւ առանձնահատկությունները:

2.1 Դասընթացի նպատակն ու խնդիրները

Հաշվի առնելով ուսանողների մասնագիտացումը, դասընթացը ներկայացնում է հիմնական իրավական և քաղաքական հասկացությունների և կատեգորիաների ներածություն, որոնք անհրաժեշտ են պետության զարգացման և գործառնությունների ապահովման գործընթացները հասկանալու համար: Վերլուծվում են պետության բնույթի և դրա ծագման վերաբերյալ ամենակարևոր մոտեցումները, քննարկվում են իրավունքի և պետության միջև հարաբերությունների արդի խնդիրները: Դասընթացի շրջանակներում տրվում է օրենք և հասարակություն, իրավունք և պետություն կապի առանձնահատկությունները, տրվում է համաշխարհային իրավական ավանդույթների ակնարկ, իրավական համակարգերի զարգացման գործընթացների միտումները: Խնդիր է դրվում ուսանողներին ծանոթացնել պետության տեսության արդի հիմնախնդիրներին:

2.2 Ուսումնառության վերջնարդյունքները (ՈԻՎ)

(Ձևակերպել, թե դասընթացի ավարտին ուսանող ինչ պետք է իմանա և կարողանա անել: Դասակարգել ուսումնառության արդյունքները ըստ բաղադրիչների՝ գիտելիքներ, հմտություններ, կարողունակություններ)

Գնահատման մեթոդները / ձևերը

(Ներկայացնել գնահատման մեթոդները և ձևերը ըստ ուսումնական վերջնարդյունքների բաղադրիչների՝ գիտելիքներ, հմտություններ, կարողունակություններ)

Գիտելիքներ

Դասընթացի ավարտին ուսանողները կկարողանան:
 - Հասկանալ, թե ինչ է "պետության տեսությունը" (տարբեր տեսանկյուններից) և ինչպես է այն զարգանում և գործում. վերլուծել պետության և քաղաքականության տեղը սոցիալական կարգավորիչների համակարգում;
 - Հասկանալ պետության տեսությունների

<p>միտումները ազգային, միջազգային և վերազգային մակարդակներում. քննադատաբար հասկանալ Գլոբալիզացիայի գործընթացների ազդեցությունը պետության զարգացման վրա;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Հասկանալ, թե որոնք են պետության առաջացման հիմնական աղբյուրները և որոշել դրանց նշանակությունը որոշակի իրավական համակարգում; - Հասկանալ պետության գործարկման մեթոդաբանությունը: 	
<p>Հմտություններ</p> <p>Դասընթացի ավարտին ուսանողները կզարգացնեն հմտություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Քաղաքական վերլուծության և մեկնաբանման հիմնական մեթոդների կիրառում - Որոնել և աշխատել առաջնային և երկրորդային աղբյուրների հետ 	
<p>Կարողունակություններ</p> <p>Դասընթացի ավարտին ուսանողները կկարողանան:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Քննադատաբար իմաստավորել պետության ծագման մոտեցումները և դրանց ներուժը ժամանակակից պայմանների համալսելու մեջ; - Կողմնորոշվել աշխարհում քաղաքական ավանդույթների բազմազանության մեջ; - Բացահայտել քաղաքական համակարգերի զարգացման ժամանակակից միտումները: 	
<p>2.3 Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող ուսանողների համար ակնկալվող ուսումնառության վերջնարդյունքները՝</p> <p>(Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող ուսանողների համար ձևակերպել ուսումնառության արդյունքներ, որոնք ելնում են նրանց գնահատված կարիքներից: Դասակարգել ըստ բաղադրիչների՝ գիտելիքներ, հմտություններ, կարողունակություններ:)</p> <p>Գիտելիքներ</p> <p>ՈՒՎ 1 մասնագիտական գիտելիք և իմացություն պետության և դրա առաջացման անհրաժեշտության վերաբերյալ:</p> <p>ՈՒՎ 2 մասնագիտական գիտելիք և իմացություն պետության տեսության, որպես գիտության առանձին ճյուղի, վերաբերյալ:</p> <p>Հմտություններ</p> <p>ՈՒՎ 1 Ճանաչել պետության տեսության զարգացման հիմնական խնդիրները և վերլուծել դրանք միջազգային համակեցության կայուն զարգացման համալսելու մեջ:</p>	

ՈւՎ 2 Կապել պետության գործունեությունը պետության ներսում մարդու հիմնարար իրավունքների և ազատությունների ապահովման հետ:

Կարողունակություններ

ՈւՎ 1 Պատրաստել պարզաճ մակարդակով մասնագիտական զեկուցում

ՈւՎ 2 Մասնակցել գիտաժողովներին:

3. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿՆ ՈՒ ՀՂՈՒՄՆԵՐԸ

The basic texts for this course are:

1. Պետության և իրավունքի տեսություն, խմբագրությամբ Ա. Ղանբարյանի, Երևան, 2016
Peter Suber. *The Case of The Speluncean Explorers. Nine New Opinions.* – Routledge, 2009.
2. Anthony D'Amato. *The Speluncean Explorers-Further Proceedings*// 32 *Stanford Law Review*, 467
3. Ian McLeod. *Legal Theory.* Palgrave Macmillan Law Masters, 2005. – PP. 42-71 (“The natural law tradition”); PP. 72-99 (“English analytical positivism” and “Kelsen’s hierarchy of norms”)
4. *Introduction to Jurisprudence and Legal Theory: Commentary and Materials.* Oxford University Press, 2005
5. Gustav Radbruch. *Statutory Lawlessness and Supra-Statutory Law* // *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 26, No 1 (2006), pp. 1-11.
6. Gustav Radbruch. *Five Minutes of Legal Philosophy* // *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 26, No 1 (2006), pp. 13-15.
7. Ian McLeod. *Legal Theory.* Palgrave Macmillan Law Masters, 2005. – PP. 139-161 (“American realism” and “Critical perspectives on law”)
8. *Introduction to Jurisprudence and Legal Theory: Commentary and Materials.* Oxford University Press, 2005
9. Peter Stein. *Roman Law in European History.* Cambridge University Press, 2009. – 132 pp.
10. Francesco Parisi. *Spontaneous Emergence of Law: Customary Law.* Pp. 603-630.
11. Bruce B. Benson. *Enforcement of Private Property Rights in Primitive Societies: Law without Government* // *Journal of Libertarian Studies*, Vol. IX, No 1 (1989), pp. 1-26.
12. *Law and Anthropology: A Reader* / Ed. by Sally Falk Moore, Blackwell Publishing, 2007.
13. Mary Ann Glendon, Paolo G. Carozza, Colin B. Picker. *Comparative Legal Traditions. Text, Materials and Cases on Western Law,* Thomson West. – P. 23-51, 948-982.
14. K. Zweigert, H. Kötz. *An Introduction to Comparative Law, Third Edition,* Clarendon Press, Oxford, 1998. – P. 63-73
15. William Twining. *General Jurisprudence: Understanding*
16. *Law from a Global Perspective,* Cambridge University Press, 2009. – Chapter 3 “Mapping Law: families, civilizations, cultures, and traditions
17. *Aviation Security Act (Federal Constitutional Court of Germany)*
18. Oliver Lepsius. *Human Dignity and the Downing of Aircraft: The German Federal Constitutional Court Strikes Down a Prominent Anti-terrorism Provision in the*
19. *New Air-transport Security Act* // *German Law Journal*, Vol. 7, No 9 (2006), pp. 761-776.
20. Roger Cotterrell. *Law, Culture and Society: Legal Ideas in the Mirror of Social Theory,* Ashgate, 2006. – PP. 81-108 (Chapter 5. *The Concept of Legal Culture* and Chapter 6. *Law in Culture*)
21. Susan R. Martyn. *Human Cloning: The Role of Law* // *University of Toledo Law Review.* – Vol. 32. – P. 375-386
22. Ian McLeod. *Legal Theory.* Palgrave Macmillan Law Masters, 2005. – PP. 163-182 (“Theories of justice”)
23. Srdjan Cvjic and Lorenzo Zucca. *Does the European Constitution need*
24. *Christian Values?* // *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 24, No 4 (2004), pp. 739-748.
25. Jerzy Wroblewski. *Legal Language and Legal Interpretation* // *Law and Philosophy*, Vol. 4, No 2

(1985), pp. 239-255.

26. George Letsas. *The Truth of Autonomous Concepts: How to Interpret the ECHR* // *European Journal of International Law*, Vol. 15, No 2 (2004), pp. 279-305.

27. Alexander Orakhelashvili. *Restrictive Interpretation of Human Rights in the Recent Jurisprudence of the European Court for Human Rights* // *European Journal of International Law*, Vol. 14, No 3 (2003), pp. 529-568.

28. Raimo Siltala. *Law, Truth, and Reason: A Treatise on Legal Argumentation*, Springer, 2011, PP. 1-12

29. Matthias Klatt. *Making the Law Explicit: The Normativity of Legal Argumentation*, Oxford and Portland, Oregon, 2008, pp. 1-18.

30. Stefano Bertea. *Certainty, Reasonableness and Argumentation in Law* // *Argumentation*, 18, 2004, pp. 465-478.

4. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

(Նկարագրել դասախոսի կողմից ուսանողներին ներկայացվող լրացուցիչ պահանջները և պայմանները, օրինակ՝ էլեկտրոնային փոստից, համացանցից, ZOOM հավելվածից, համալսարանի Moodle հարթակից օգտվելու անհրաժեշտությունը, հանձնարարված առաջադրանքների կատարման և ներկայացման պահանջները, դասերից հաճախ բացակայելու կամ ուշանալու հետևանքները և այլն:)

5. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿԸ՝ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ, ԹՎԱՅԻՆ ԵՎ ՏԱՌԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐ

Վարկանիշային գնահատական (ՎԳ)		Թվային գնահատական (ԹԳ)	Տառային գնահատական (ՏԳ)
առավելագույն	նվազագույն		
100	97	4.0	A
96.9	90	3.7	A
89.9	85	3.3	B
84.9	80	3.0	B
79.9	70	2.7	C
69.9	65	2.3	D
64.9	60	2.0	E
59.9	55	1.7	Fx
54.9	0	1.0	F

6. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԸ՝ ԸՍՏ ՇԱՐԱԹՆԵՐԻ

(Ներկայացնել դասընթացի ամբողջական նյութն ըստ շարաթների)

Շաբաթ 1,2

Պետության հիմնական տեսությունները

Շաբաթ 3,4

Պետության և իրավունքի հարաբերակցությունը

Շաբաթ 5,6

Սահմանադրության հասկացությունն ու էությունը՝ պետության գործունեության ապահովման համատեքստում

Շաբաթ 7,8, 9,10

Պետության բնութագրի իրավական և քաղաքական բաղադրատարրերը

Շաբաթ 11,12

Ժողովրդաիշխանության էությունը եվ արտահայտման իրավաքաղաքական հիմքերը

Շաբաթ 13,14

Պետությունը՝ որպես քաղաքական համակարգի հիմնական ինստիտուտ

Շաբաթ 15,16

Պետական իշխանության լեգալության և լեգիտիմության հիմնահարցերը